

24 часа,
13.05.2019 г., с. 16-17

Ивайло Иванов, управител на НОИ: За пенсия се мами с ТЕЛЖ и документи за стаж в тежките категории

Цветелина Стефанова

- От 4 май влязоха в сила новите промени в Кодекса за социално осигуряване, но част от хората все още са притеснени дали няма да бъдат ошетенени и да вземат по-ниска пенсия. Основателни ли са притесненията им, г-н Иванов?

- Заявления съобразно извършената промяна в КСО, в сила от 4 май, се приемат от 7 май 2019 г. Новата разпоредба дава възможност на хората, които се пенсионират след 31 декември 2018 г., да изберат индивидуалният им коефициент да бъде изчислен по т. нар. стара методика -съгласно разпоредбите, приложими за пенсии с начална дата преди 2019 г. (трите златни години преди 1997 г. - б.а). Пенсионният орган задължително ще извършва преценка кой коефициент е по-благоприятен по старата методика, или съгласно разпоредбите, приложими за пенсии с начална дата след 31.12.2018 г. - новата методика. За хората, които не са направили такъв избор, по принцип се прилага „новата методика“ (индивидуалният коефициент се смята с дохода след 2000 г - б.а).

Хората с вече подадени заявления за отпускане на пенсия с начална дата след 31 декември 2018 г., както и тези на които е отпусната такава пенсия до влизането в сила на разпоредбата, могат да упражнят еднократно своето право на избор за изчисляване на индивидуалния им коефициент по старата методика, като подадат изрично заявление в НОИ. Те могат да направят това в шестмесечен срок от влизането в сила на промяната, т.е. до 4 ноември 2019 г. В тези случаи и ако коефициентът, изчислен по старата методика, е по-благоприятен за съответния човек, размерът на пенсията му ще се определи в новия размер от същата начална дата, от която тя е отпусната.

Категорично ошетенени пенсионери няма да има, тъй като при направен избор от заявителя за извършване на преценка пенсионният орган служебно ще изчисли по представените оригинални документи и ще определи коя от двете методики е по-благоприятна за тях. Не трябва да се забравя обаче, че за целите на изчислението по старата методика кандидат-пенсионерът задължително трябва да разполага и да представи редовно оформени документи за осигурителния му доход за 3 г., избрани от него от последните 15 г. стаж преди 1997 г.

- Какво трябва да направят хората, за да им се изчисли пенсията със стария индивидуален коефициент? Какви документи трябва да предоставят?

- На интернет страницата на Националния осигурителен институт е публикуван нов образец на заявлението за отпускане на пенсии и добавки, в който е предвидено специално място, където лицето да отбележи своя избор. При направен избор за изчисляване по старата методика хората следва да посочат т.нар. златни три години преди 1997 г. по техен избор и да приложат документ, удостоверяващ осигурителния им доход за същия период.

- Ако бъдещият пенсионер е убеден, че ще е по-изгодно да се пенсионира по новите правила, какво трябва да направи?

- При подадено заявление за пенсиониране, в което не е избрано изчисляване по старата методика и към което не се приложени документи за осигурителния доход на лицето за три години преди 1997 г., пенсионният орган по подразбиране ще изчислява

индивидуалния коефициент и размера на пенсията по новия ред, приложим за трудови пенсии, отпуснати с начална дата след 31 декември 2018 г.

- Как служителите на НОИ ще помагат при избора за индивидуалния коефициент?

- На първо място чрез електронната услуга „Прогнозен размер на пенсия“. Този комбиниран електронен калкулатор е достъпен още от 3 май на сайта на института. За да се ползва, трябва да се въведе Персонален идентификационен код (ПИК) на НОИ. Той е актуализиран, така че да изчислява прогнозен индивидуален коефициент и по двете методики. Освен това във всяко териториално поделение на НОИ е създадена организация за допълнително консултиране на гражданите, с което да бъдат подпомогнати при изчисляването на прогнозен индивидуален коефициент и при избора на по-благоприятния от тях. За извършване на консултация лицето трябва да разполага и да представи пред служителите редовни документи за съответния осигурителен доход за избрания тригодишен период преди 1997 г. Организиран са и мобилни консултации и посещения на експерти по график във всички общини като целта е да разяснят на хората законово приетата възможност за избор на методиката. Хората трябва да знаят, че консултациите с експертите дават прогнозен размер на пенсията. Освен това в консултациите осигурителният стаж до 1 януари 1997 г. ще се третира като стаж от трета категория труд. Причината е, че той се доказва при пенсионното производство.

- Защо избрахте двата варианта да действат до 2023 г.?

- Предвиденият срок на действие е до 1 януари 2023 г. е обвързан с това, че до края на 2022 г. се очаква да намалее значително делът на хората, за които изчисляването на индивидуалния коефициент по стария ред е по-благоприятно.

- Може ли конкретно да кажете в кои случаи ще е по-изгодно хората да се пенсионират по старата формула и в кои по новата?

- Трудовият път на всяко осигурено лице е строго индивидуален, което води до спецификите и различния краен резултат за всеки отделен човек. При всички положения е установено, че новата методика е по справедлива за определяне на крайния индивидуален коефициент на лицата, като премахва натрупани диспропорции от миналото, спомага за по-точно определяне на коефициентите и отразява по-правилно приноса на отделните лица към пенсионноосигурителната система.

- Избухна скандал в Силистра и се оказа, че шефове на НОИ там са уреждали фалшиви пенсии. Вие имахте ли сигнали, че там се случва нещо нередно? Колко сигнала за фалшиви документи за пенсии сте подали през последните години? И какви са опитите за измама?

- Нямахме сигнали, че се случва нещо нередно с фалшиви документи за пенсии в Силистра. При нас имаше сигнали и сезирахме Икономическа полиция и прокуратурата за нарушения в ТЕЛК-овете. Първата проверка, която бе извършена от органите на реда, бе свързана с издаването на решения от ТЕЛК с неистински диагнози. След това последва основна проверка на решенията. От нея се установиха и проблемите в Силистра. Искам да поясня, че сигналите за нередности в ТЕЛК до Икономическа полиция бяха подадени от служителите на НОИ в Силистра.

Повечето от сигналите при нас не са за нарушения на нашите служители, а за опити на хора, които се опитват да подменят стажа си или да подадат документи с невярно съдържание. Освен ТЕЛК-овете, които са широко популярни за издаване на инвалидни пенсии, имаме опити за измама на хора, които представят категориен стаж, но без да са работили. Между другото в Силистра е подобен случай. Там определени хора са предоставяли документи за първа категория труд, а всъщност са работили за трета.

- Как вашите служители правят проверките на документите за пенсия?

- Нашите служители правят няколко проверки и контроли на документите, които се подават. След като служителят обработи всички документи, които са представени, при определянето на размера на пенсията се правят още две контроли, а експертите не знаят какво е направил предният. Ако имаме съмнения за неверни документи, търсим обратна информация от самия осигурител, защото няма длъжностни лица, които да потвърдят дали човекът реално е работил там. Тогава се прави проверка и в нашите архиви. Контролът при пенсионните производства е много сериозен.

- Бизнесът периодично поставя искане за реформа в болничните. През 2017 г. се осмелихте да предложите промени, но те бяха замразени. Дойде ли време дебатът отново да се поднови?

- Необходима е цялостна реформа при болничните листове. Неправомерно издадените болнични, освен че източват фондовете на Държавното обществено осигуряване, водят и до загуби за бизнеса. Когато служителят не е на работното си място, той не произвежда продукт и това затруднява работодателя.

При тази ниска безработица отсъствието на всеки работник е проблем за всеки работодател. Това е причината бизнесът да иска нови правила. Работодателските организации настояват за реформа, но тя се свежда до стария вариант - първите 3 дни да се изплащат от НОИ. Този дебат трябва да продължи, защото той е важен за всички.

- Какви са най-честите нарушения при болничните листове?

- Най-честите нарушения са при болничните листове за общо заболяване, а общият им брой е прекалено голям. Забелязва се увеличението им около почивните дни. Видно е, че хората си сливат почивните дни. Нарушения има и при диагнозите и времето за издаването им.

- Вашите служители правят анализи и проверки на болничните. Има ли лекари, които издават прекалено много болнични?

- Има. Тези лекари ги даваме на компетентните органи и сезираме Министерството на здравеопазването и здравните инспекции. Имаше скандален случай в Ихтиман за лекар, който е издал прекалено много болнични.

- А оплаквания от работодателите имате ли?

- Не липсват оплаквания и от работодателите. Най-често те са чуждестранни инвеститори, защото ако има болнични, намалява работната ръка. Така бизнесът се затруднява при изпълнение на поръчките си.